

11.9.2022

Mukauttaminen, prosessi ja käytännöt

Teams-istunnon avaus	<p>1.9.2022 erityisestä tuesta vastaava opettaja Elina Palonen avasi 1,5 h Teams-istunnon aiheesta Mukauttaminen, prosessi ja käytännöt. Istunnon tallennettu video ja materiaalit tulivat kahdeksi viikoksi saataville Careerian intranettiin. Elina totesi heti aluksi, että: "Mukauttaminen on toimenpide, joka tulee Careeriasa ottaa aktiivisesti käytäntöön." Edelleen Elina totesi, että: "Mukauttamisen prosessi on menossa Careerian johtoryhmän käsittelyyn 19.9. Sen jälkeen intrasta alkaa löytyä tietoa ja Wilman lomakkeet alkavat olla kunnossa." Elina kertoi vielä, että: "On tärkeää ottaa erityisen tuen opiskelijan tukikeinoksi mukauttaminen." Opetushallitus kertoo verkkosivuillaan, että: "Joissakin tilanteissa ammatillisen koulutuksen laki mahdollistaa sen, että ammatillista perustutkintoa suorittavan opiskelijan kohdalla voidaan poiketa osaamistavoitteista tai ammattitaitovaatimuksista tai että opiskelijan osaamisen arviointi toteutetaan yksilöllisesti laaditun, mukautetun, arvioinnin perusteella."</p>
Asiantuntija Spesiasta	<p>Spesian asiantuntijapalvelukoordinaattori Päivi Tanner alkoi kertoa mukauttamisesta ja Spesian Satu Vuorinen huolehti teknisistä asioista kuten istunnon tallentamisesta. Päivi kertoi pitäneensä ensimmäisen "keikkansa" kahdeksan vuotta sitten juuri mukauttamiseen liittyen.</p> <p>Päivi aloitti esittelynsä jälkeen kertomalla, mitä 2018 tapahtui, kun lainsäädäntö uudistui. Päivi totesi, että oppivelvollisuuslainsäädäntö muuttui ja oppilaitoksiin tuli uudenlainen joukko nuoria. Hän mainitsi, että Spesiassa TELMA:an ja TUVA:an tule aiempaa enemmän opiskelijoita. Näin on myös Careerian TUVA:ssa. Sain tietää TUVA-harjoitteluni aikana, että vaikka resursseja on osoitettu paljon TUVA:lle, aikaa on silti vähän opiskelijaa kohden.</p> <p>Seuraavaksi Päivi kertoi, mitä eroa on erityisellä tuella ja vaativalla erityisellä tuella. Päivi perusteli valintaansa niin, että perusopetuksen puolelta saapuvat opiskelijat, huoltajat ja jopa opettajat olettavat tuen jatkuvan samanlaisen kuin yläkoulun puolella. Vaativa erityinen tuki ei ole perusasteella oma "portaansa" vaan yksi keino tukea lasta tai nuorta. Tässä asiassa toisella asteella toimitaan eri tavalla. Jokainen ammatillinen oppilaitos tarjoaa erityistä tukea. Mikäli opiskelija tarvitsee vaativaa erityistä tukea, hänen tulee hakea Spesian kaltaisiin oppilaitoksiin. Toisella asteella vaativa erityinen tuki on oma tuen tasonsa, kun perusasteella se on yksi keino muiden joukossa eikä oma tasonsa.</p> <p>Päivi kävi läpi, mihin tukea tarvitaan toisella asteella. Näitä ovat: oppiminen ja opiskelutaidot keskittyminen, tarkkaavuus, käyttäytymisen säätely vuorovaikutus ja sosiaaliset taidot elämänhallinta ja arjen taidot psykykinen toimintakyky fyysinen toimintakyky työelämävalmiudet</p> <p>Perusopetuksen puolella vastaavat ovat: keskittymisen, tarkkaavaisuuden ja/tai toiminnanohjauksen pulmat</p>

11.9.2022

laaja-alaiset oppimisvaikeudet
mielenterveyden haasteet

Seuraavaksi käytiin läpi, kenellä on oikeus vaativaan erityiseen tai erityiseen tukeen. Ensin mainittuun ryhmään kuuluvat opiskelijat, joilla on vaikeita oppimisvaikeuksia, vaikea vamma tai sairaus ja jotka tarvitsevat yksilöllistä, laaja-alaista ja monipuolista erityistä tukea. Jälkimmäisessä puolestaan ovat opiskelijat, jotka vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi tarvitsevat pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä tukea.

Päivi kertoi käytännön toimista tuen osalta.

Erityinen tuki:

- lähtötasokartoitukset
- suunnitelmallinen pedagoginen tuki
- tekemällä oppimisen painottaminen
- yksilölliset, selkeät ohjeet
- integroitu erityisopetus
- eriyttäminen, opetusjärjestelyt, oppimispajat
- eri tavat osoittaa osaaminen, esim. suullisesti

Vaativa erityinen tuki:

- yksilöllisen tuen tarpeen tunnistaminen
- yksilöllinen ja laaja-alainen pedagoginen tuki
- tekemällä oppiminen ensisijaista
- yksilölliset materiaalit ja kommunikaatiokeinot (selkokieli, kuvalliset ohjeet, viittomat ym.)
- monipuoliset työvaltaiset oppimisympäristöt
- tuettu oppiminen työelämässä
- mahdollisuus tuettuun asumiseen

Vaativan erityisen tuen pedagogiset tukitoimet:

- Rauhallinen ympäristö ja pienryhmät
- Lyhyet, selkeät ohjeet. Yksi asia kerrallaan, vaiheittain.
- Selkeä ja tarvittaessa kuvallinen oppimateriaali.
- Opiskelumateriaalit etukäteen tutustuttavaksi.
- Riittävästi aikaa sisäistämiseen ja työskentelyyn.
- Kerrataan ja syvennetään, varmistetaan ymmärtäminen.
- Tauotetaan työskentelyä enemmän.
- Mahdollistetaan liikkuminen sovitusti oppimistilanteissa.
- Tuetaan sosiaalisissa tilanteissa ja vahvistetaan toimivia käyttäytymismalleja.
- Muutosten ennakointi.
- Mahdollisuus rauhoittumiseen tarvittaessa.
- Harjoitellaan suunnittelua, ajanhallintaa ja toiminnanohjausta.

Päivi kertasi vielä oppilaitokset, jotka tarjoavat Suomessa vaativaa erityistä tukea: Aitoon koulutuskeskus, Ammattiopisto Spesia, Ammattiopisto Live, Kiipulan ammattiopisto, Ammattiopisto Luovi ja Optima.

Mukauttaminen ja poikkeamisen prosessit

Saimme kuulla, milloin mukauttaminen on mahdollista:

11.9.2022

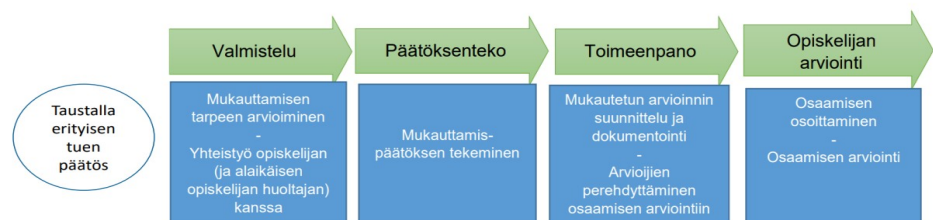
- Mukauttaminen on mahdollista kaikissa ammatillisissa perustutkinnoissa.
- Perustutkinnoissa voi olla sellaisia sisältöjä, joita ei voida mukauttaa, mm. erillispätevyudet, näistä mainitaan aina erikseen tutkinnon perusteissa. (Tutkintotodistus / Todistus osaamisesta).
- Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa osaamisen arviointia ei voi mukauttaa, mutta voi antaa erityistä tukea.
- Valmentavissa koulutuksissa (TUVA ja TELMA) osaamisen arviointia ei voi mukauttaa, sillä niissä tavoitteet ovat yksilöllisiä eikä koulutuksen perusteissa vaadita tiettyä osaamistasoa.

Mukauttaminen ja poikkeaminen on mahdollista perustutkintokoulutuksessa. Sekä erityisessä että vaativassa erityisessä tuessa voidaan tarvittaessa mukauttaa osaamisen arviointia tai poiketa ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista. Mukauttaminen ja poikkeaminen näkyvät todistuksessa. Careerissa sähköalaa opiskelevat tulee valita huolella, sillä mukauttaminen sähköalalla on haastavaa ellei mahdollonta. Lainsäädäntö on tiukkaa ja jotta työskentely sähköalalla on turvallista, opiskelijan on kyettävä suorittamaan ja noudattamaan lakeja ja työnantajan määräyksiä.

Mukauttaminen (arvioinnin) tehdään, jos opiskelija ei saavuta pedagogisista tukitoimista huolimatta T1-tason osaamista. Arvioinnissa noudatetaan mukautettuja, erikseen määriteltyjä, yksilöllisiä arviointikriteerejä.

Poikkeaminen (tavoitteista) tehdään, jos jokin ammattitaitovaatimus tai osaamistavoite on opiskelijalle aiemman koulutustaustan, vamman tai sairauden vuoksi kohtuuton. Tavoitteena on, että opiskelija voi suorittaa ammatillisen perustutkinnon, vaikka hän ei joiltain osin voi saavuttaa ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita. Esimerkiksi ruotsinkieli voi olla poikkeamisen piirissä maahanmuuttajilla. Mikäli poiketaan ruotsinkielestä, on tilalle otettava jotakin muuta opiskeltavaa.

Mukauttamisen prosessi Spesian OAT:sta (Osaamisen Arvioinnin Toteuttamissuunnitelma)



Mukauttamisen valmistelu ja toimeenpano

Mukauttaminen on mahdollista ammatillisissa perustutkinnoissa opiskelijalle, jolla on päätös erityisestä tuesta. Mikäli erityistä tai vaativaa erityistä tukea tarvitseva opiskelija ei pedagogisista järjestelyistä ja saamastaan tuesta ja ohjauksesta huolimatta pysty saavuttamaan tutkinnon osan ammattitaitoa ja osaamista

11.9.2022

tydyttävä 1-tasoisesti, voidaan arviointi mukauttaa vain niiltä osin, kuin on välttämätöntä.

Päätös osaamisen arvioinnin mukauttamisesta tehdään osaamisen hankkimisen aikana, kun on käynyt ilmi, ettei opiskelija saavuta tyydyttävä 1-tasolle määriteltyä, tutkinnon perusteen mukaista osaamista.

Mukauttamisen tarve arvioidaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Mukauttaminen koskee osaamisen arvioinnin laadullista mukauttamista. Näytön aikana ei mukauttamis päätöstä voi tehdä.

Osaamisen arvioinnin mukauttaminen perustutkinnot

Pyritään ensisijaisesti siihen, että opiskelija saavuttaa T1- tasoisen osaamisen. Jos opiskelija ei pedagogisista järjestelyistä ja tiiviistä tuesta huolimatta pysty niitä saavuttamaan, voidaan osaamisen arviointia mukauttaa.

Mukauttaminen edellyttää ensin erityisen tuen päätöksen ja päätöstä arvioinnin mukauttamisesta. Päätös osaamisen arvioinnin mukauttamisesta ja päätös mukauttamisen purkamisesta ovat hallinnollisia päätöksiä, joihin on mahdollista hakea oikaisuvaatimusta. Päätökseen tulee liittää tieto, miten oikaisuvaatimus tehdään.

Mukauta arviointia vain niiltä osin, kuin se on perusteltua ja välttämätöntä. Mukauttaminen koskee osaamisen arvioinnin laadullista mukauttamista. Mitään ammattitaitovaatimusta tai osaamistavoitetta ei voi jättää pois. Jos tähän on tarvetta, tehdään poikkeaminen.

Tutkinnon perusteissa voidaan määrätä, mitä ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita ei voi mukauttaa, mm. sosiaali- ja terveysala.

Edellä mainitut sivuotsikon jälkeiset kappaleet perustuvat seuraaviin lakeihin ja asetuksiin:

Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017 67 §, Asetus ammatillisesta koulutuksesta 673/2017, 9 §, 11 §, 14 §

Poikkeamisen prosessi



11.9.2022

Poikkeamisen valmistelu ja toimeenpano

Ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista poikkeamisella tarkoitetaan järjestelyjä, joissa ammatillisen perustutkinnon suorittajan ei tarvitse osoittaa jotakin tutkinnon perusteiden edellyttämää osaamista.

Ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista voidaan poiketa vain siinä määrin, kuin se on välttämätöntä. Poikkeamisen tavoitteena on, että opiskelija voi suorittaa tutkinnon, vaikka hän ei joiltakin osin voi saavuttaa tutkinnon perusteiden mukaisia ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita.

Kun YTO-osa-alueen osaamistavoitteista poiketaan, tilalla suoritetaan korvaavia opintoja. Jos yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden tiettyä osa-aluetta ei suoriteta, osa-alue on korvattava jollakin toisella osa-alueella, jotta tutkinnon osan vähimmäispistemäärä täyttyy.

Ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen

Tavoitteena on, että opiskelija voi suorittaa tutkinnon, vaikka hän ei joiltakin osin voi saavuttaa tutkinnon perusteiden mukaisia ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita.

Poikkeamisen tarve on perusteltava. Perusteluna on se, että tutkinnon perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet ovat opiskelijalle olosuhteet tai aiemmin hankittu osaamisen huomioiden joiltakin osin kohtuuttomia tai poikkeaminen on perusteltua opiskelijan vammaan tai terveydentilaan liittyvistä syistä.

Päätös arvioinnista poikkeamisesta on hallintopäätös, johon on mahdollista hakea oikaisuvaatimusta. Tutkinnon perusteissa voidaan määrätä, mistä ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista ei voi poiketa.

Jos tutkinnon osan keskeiset ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet jäävät saavuttamatta, ei opiskelijalle voida antaa todistusta kyseisen tutkinnon osan suorittamisesta. Tällöin opiskelijalle annetaan todistus osaamisesta (sanallinen kuvaus).

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelma

Koulutuksen järjestäjän osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmassa on linjattu menettelytavat ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista poikkeamisesta ja osaamisen arvioinnin mukauttamisesta. Suunnitelmassa kuvataan prosessi ja vastuulliset henkilöt.

(Lähde OPH Poikkeaminen ja mukauttaminen

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/poikkeaminen-ja-mukauttaminen>)

11.9.2022

Mukauttamisessa huomioitavaa

Saimme alla olevia vinkkejä liittyen mukauttamiseen:

- Mukautusta ei voi tehdä enää tutkinnon osan ollessa lopussa, näytössä tai pelkästään arvioinnissa.
- Pohdi realistisesti opiskelijan valmiuksia sekä osaamista yhdessä opiskelijan kanssa.
- Ota esimerkkejä työelämästä sekä tutkinnon osan taidoista, joita opiskelijan tulisi hankkia ja osata.
- Kerro opiskelijalle, että mukauttaminen saattaa vaikeuttaa työllistymistä ja jatko-opintoja.
- Laadi yksilölliset arviointikriteerit, käytä tässä hyödyksi mukautettujen arviointikriteerien tasokuvauksia.

Valtakunnalliset ohjeet ja oppaat

Osaamisen arvioinnin mukauttamisen opas (Parasta osaamista)

Mukauttamisen opas:

https://blogit.gradia.fi/parasta_osaamista/wp-content/uploads/sites/20/2018/11/Arviointiopas_opettajalle_mukauttaminen.pdf

▪ Poikkeaminen ja mukauttaminen

OPH poikkeaminen ja mukauttaminen: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/poikkeaminen-ja-mukauttaminen>

▪ Näytöt ja osaamisen arviointi

OPH näytöt ja osaamisen arviointi: <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/4614532>

▪ Erityinen tuki ammatillisessa koulutuksessa

Ei ole saatavana tällä hetkellä, koska opas on päivitettävänä.

Mukautus ja arviointi

Mikäli yhdenkin ammattitaitovaatimuksen arviointia mukautetaan, tutkinnon osasta tulee ”M-versio”. Tämä on muistettava! Vaikka pienikin yksityiskohta olisi mukautettava, koko tutkinnonosa on sitten mukautettu. Asiaa on teroitettava arvioijille ja vastuopettajille. Perusteluna on, että jatko-oppilaitos tai työnantaja eivät voi tietää, että tutkinnonosan sisällä on mukautuksia, mikäli ne eivät näy mitenkään todistuksessa.

Tukimateriaalia arviointiin (uudet tutkinnon perusteet, ammatilliset tutkinnon osat)

Ammatillinen opettaja voi käyttää seuraavien linkkien takaa löytyvää materiaalia apuna, kun lähtee miettimään mukauttamista:

<https://www.spesia.fi/wp-content/uploads/2021/09/Timantti2-Osaamisen-arvioinnin-mukauttamisen-tukimateriaali-LeafletA4.pdf> ja

<https://www.youtube.com/watch?v=9axbHSUnKB4>

Case "Matikka"

11.9.2022

Käytiin läpi YTO-matematiikan tapaus. Päivi kertoi, että on aika iso määrä yksilöllisiä kriteerejä, jotka tulee laatia opiskelijaa varten YTO-matematiikan osalta. Sitten katsottiin, minne ja miten Wilmassa merkitään mukauttamisen arvosanat. Tässä ollaan asian ytimessä sikäli, että Wilman "täpät" ovat ammatillisille opettajille haaste.

Arviointi ja todistukset

Arviointiasteikot:

- Valmentava: hyväksytty/hylätty
- Perustutkinnot: T1–K5
- Mukautettu: M1–M5, myös sanallinen
- Tutkintotodistus = Opiskelija saa samanlaisen tutkintotodistuksen tuen tasosta riippumatta.
- Todistus osaamisesta = Jos tutkinnon keskeinen osaaminen jää saavuttamatta, opiskelija saa todistuksen osaamisestaan.

Esimerkiksi Careeriassa sähköalaa opiskeleva, joka ei pysty toimimaan sähköalaa koskien säädösten mukaisesti, saa todistuksen osaamisesta. Näin voin selittää asian omassa yksikössäni, jossa järjestetään sähköalan koulutusta.

11.9.2022

Katsottiin samalla todistusmalli eli miltä se näyttää. Todistuksessa näkyy M-kirjaimia. Poikkeamat näkyvät lisätietoviitteinä. Keskiarvoon mukauttaminen ei vaikuta, mutta mukauttaminen mainitaan keskiarvon yhteydessä. Mikäli opiskelija opiskelee myöhemmin esimerkiksi ammattitutkinnon, on mahdollista tunnustaa myös mukautettu tutkinnonosa.

Omat kommentit

Mukauttamisessa on paljon muistamista. Toivoisin, että voisin keskustella mukauttamisesta usein ja aidosti työpaikalla. Siihen on vain harvoin mahdollisuus, koska pidämme paljon oppitunteja ja yhteistä aikaa kollegojen kanssa on mielestäni vähän.

Aion mennä mukaan mukauttamisen viemiseen arkeen ja käytäntöön. Pääsääntöisesti minulla on aikuisia opiskelijoita päivä- ja iltakoulutuksessa. Vaan kollegoillani on nuorisopuolen ryhmiä ja pääsen mukaan, kun vain pyydän. Vain sillä tavalla voin ottaa mukauttamisen haltuun. Suuri huoli näyttääkin olevan siitä, miten kaikki tieto jäsenyisi omassa mielessä.

Olen erittäin kiitollinen työnantajalle, että saatiin kuulla Spesian asiantuntijaa, Wilman lomakkeet alkavat olla kunnossa ja intraan on tulossa ohjeistus mukauttamiseen liittyen. Aion kysyä harjoittelussani Stadin AO:ssa, missä vaiheessa on heidän mukauttamisprosessinsa.